

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

Wyzwania edukacji na odległość podczas pandemii Covid-19. Wnioski z doświadczeń Belgii, Francji, Grecji i Polski w projekcie KEEP

Joanna Rabiega-Wiśniewska

Pandemia i nauka na odległość

- Celem międzynarodowego projektu KEEP jest pomoc w zmniejszeniu niedostatecznych osiągnięć szkolnych i niskiego zaangażowania w proces uczenia się wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w Europie, spowodowanych niemożnością fizycznego uczęszczania na zajęcia szkolne podczas pandemii koronawirusa.
- Osiągnięciu tego celu ma służyć identyfikacja **dobrych, sprawdzonych praktyk edukacyjnych**, mających na celu **utrzymanie więzi z uczniami i podtrzymanie motywacji do uczenia się w czasie nauki na odległość**, które **wypracowali nauczyciele różnych krajów UE** podczas dwóch ostatnich lat szkolnych 2019/2021 i 2020/2021.
- Referat prezentuje wyzwania na polu edukacji, z którymi mierzyły się kraje projektu podczas dwóch lat szkolnych i serii lockdownów.

O projekcie KEEP

Konsorcjum

- Centre International D'etudes Pedagogiques - CIEP z Francji (Lider)
- Université de Paris, Francja
- GIP Formation tout au long de la vie, Francja
- Foundation P&V, Belgia
- Panepistimio Patron, Grecja,
- Instytut Badań Edukacyjnych, Polska

Polski zespół badawczy reprezentują

dr Agnieszka Dwojak-Matras (pedagożka),

dr Katarzyna Kalinowska (socjolożka),

dr Joanna Rabiega-Wiśniewska (językoznawczyni, ekspertka edukacji medialnej)

O projekcie KEEP

Badania *desk research* – raport
„Przegląd sytuacji w pięciu regionach”:

- Opis systemów oświaty w Belgii-Flandrii, Belgii-Walonii, Francji, Grecji i Polsce
- Opis zjawiska przedwczesnego kończenia nauki i absencji szkolnej przed Covid-19
- Przygotowanie regionów do nauki zdalnej/na odległość
- Okresy zamknięcia szkół podczas wiosny 2020 i roku szkolnego 2020/21 i organizacja szkoły w regionach

WYZWANIE 1:

Jak zapewnić warunki do nauki na odległość?

- Problemy definicyjne
 - Czemu służy wprowadzenie nauki na odległość?
 - Jak rozpoznać potrzeby uczestników procesu edukacyjnego i jak wyjść im naprzeciw?
 - Problemy organizacyjne
 - W jaki sposób zagwarantować wszystkim uczniom codzienny kontakt z nauczycielami i szkołą?
 - W jaki sposób zorganizować zajęcia dla uczniów z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?
 - W jaki sposób utrzymać więzi z uczniami oraz między nimi?
- Problemy technologiczne
 - Dostęp do sprzętu i aplikacji w gospodarstwach domowych
 - Dostęp do stabilnego łącza internetowego

WYZWANIE 1:

Jak zapewnić warunki do nauki na odległość?

- Wprowadzone rozwiązania:
- Finansowanie sprzętu dla uczniów
- Przygotowywanie baz zasobów edukacyjnych (np. podręczników), portali, stron internetowych, list narzędzi i aplikacji pomocnych w nauce
- Zachęta do tworzenia prac w formie cyfrowej
- Udostępnienie narzędzi do komunikacji nauczyciel-uczeń, nauczyciel-rodzic, nauczyciel-nauczyciel
- Tworzenie grup nauczycielskich i wymiana doświadczeń oraz wykorzystywanych materiałów
- Przygotowywanie otwartych wzorów scenariuszy zajęć

WYZWANIE 2:

Jak zapobiegać absencji szkolnej i utrzymać motywację dzieci i młodzieży do uczenia się w trybie zdalnym?

- Problemy definicyjne
 - Kiedy należy uznać, że uczeń jest nieobecny na lekcji?
 - Jak potwierdzić obecność w czasie zajęć asynchronicznych?
 - Czy brak włączonej kamerki i mikrofonu, które umożliwiłyby potwierdzenie tożsamości uczestnika zdalnego spotkania, świadczy o nieobecności na lekcji?
 - Czy samo zalogowanie się ucznia na platformę edukacyjną można/należy uznać za weryfikację jego obecności na lekcjach?
- Problemy techniczne i logistyczne
 - Braku sprzętu komputerowego i oprogramowania;
 - Brak łącza internetowego;
 - Brak miejsca do nauki, problemy lokalowe.

WYZWANIE 2:

Jak zapobiegać absencji szkolnej i utrzymać motywację dzieci i młodzieży do uczenia się w trybie zdalnym?

- Problemy motywacyjne:
 - chaos, dezorganizacja szkolnej codzienności, niepewność; stres technologiczny, brak kompetencji do obsługi narzędzi zdalnej komunikacji;
 - przeciążenie zadaniami, zbyt dużo materiału do przerobienia, zmęczenie i zniechęcenie; nieatrakcyjny sposób prowadzenia lekcji, nuda szkolna; doświadczenie nieefektywności zdalnej edukacji, poczucie bezradności;
 - brak kontaktu z nauczycielem, brak możliwości zgłoszenia problemów itd.;
 - brak kontaktu z rówieśnikami, tęsknota za życiem towarzyskim, które stanowiło sens chodzenia do szkoły, dostarczało pozytywnych emocji i mobilizowało do aktywności;

WYZWANIE 2:

Jak zapobiegać absencji szkolnej i utrzymać motywację dzieci i młodzieży do uczenia się w trybie zdalnym?

- Problemy motywacyjne:
 - samotność, zostawienie uczniów samych z problemami domowymi, rodzinnymi; problemy psychiczne i psychologiczne dzieci i młodzieży;
 - stres związany z ocenianiem, poczucie niesprawiedliwości oceniania; doświadczenie łatwości i skuteczności ściągania oraz różnych sposobów nieuczciwego zdobywania ocen podczas nauki zdolnej;
 - dostępność alternatywnych sposobów spędzania czasu podczas lekcji, wielość rozpraszających bodźców odciągających od nauki;

WYZWANIE 3:

Jak utrzymać poziom nauczania?

- Problemy definicyjne
 - W jaki sposób określić, czym jest strata edukacyjna podczas pandemii?
 - Ze względu na naukę zdalną: jak zmierzyć straty w dostępie do edukacji, a jak luki w umiejętnościach?
 - W jaki sposób sprawdzić, jak nierównomiernie rozkładają się straty uczniów?
- Strategia identyfikowania strat edukacyjnych i konsekwencje
 - Zalecenie OECD wprowadzania standaryzowanych testów, bez takich testów niemożliwe jest porównywanie wyników uczniów i śledzenie zmian w kolejnych latach
 - Sposoby śledzenia nierówności w nauce: społecznych, geograficznych, technologicznych
 - Brak identyfikacji luk w nauce przekłada się na brak wdrożeń programów wyrównawczych i zaradczych w prawie 2/3 krajów OECD
 - Podczas pandemii standardy testów często zostały zmienione – to również uniemożliwia poznanie realnego obniżenia poziomu nauczania

WYZWANIE 3:

Jak utrzymać poziom nauczania?

- Ogląd sytuacji w krajach projektu
- Brak standaryzowanych testów i egzaminów przed pandemią – w jej trakcie nie zmienił polityk edukacyjnych i nie wprowadzono testów i egzaminów w Belgii
- W krajach stosujących standaryzowane testy i egzaminy przed pandemią – w jej trakcie dostosowywały się do sytuacji poprzez: **a) odwołanie egzaminów w ogóle b) odwołanie części egzaminów c) ograniczanie treści egzaminacyjnych tak, aby pomijać partie materiału, których nie udało się zrealizować**
- Tylko Belgia-Flandria zebrała dane, które zostały opublikowane w najnowszych badaniach naukowych dotyczących strat w nauce
- W Belgii, Francji, Polsce przeprowadzono badania ankietowe nt. luk w nauce, respondentami byli nauczyciele, którzy wskazywali niższe umiejętności uczniów
- W Grecji większość egzaminów w ogóle się nie odbyła, w roku 2021 przeprowadzono tylko egzaminy umożliwiające podjęcie studiów

WYZWANIE 4:

Jak optymalnie zarządzać środkami naprawczymi po pandemii?

Wzrosła potrzeba tworzenia programów naprawczych, które miałyby na celu zrehabilitowanie strat w nauce i wyrównaniu różnic społecznych

- **Belgia-Flandria**

- Szkoły letnie w 2020 i 2021
- Letnie zajęcia min. 10 dni, bezpłatne, dobrowolne
- Przedmioty: najczęściej matematyka i holenderski
- Organizacja webinarów jako dodatkowej pomocy
- Od jesieni 2020 ruszył program pomocy koleżeńskiej (w grupach)

- **Belgia-Walonia**

- Szkoły letnie w 2021
- Zajęcia 5-10 dni
- Przedmioty: francuski, matematyka, nauki ścisłe i języki obce
- Zatrudnienie studentów jako tutorów

WYZWANIE 4:

Jak optymalnie zarządzać środkami naprawczymi po pandemii?

- **Francja**
 - Istniejące już programy: praca domowa – zrobiona, wsparcie pedagogiczne i indywidualne, wsparcie dla uczniów ze SPE
 - Szkoły letnie w 2020 i 2021
 - Programy zaplanowane jako zajęcia szkolne i pozaszkolne, np. sportowe
 - Program pomocy w nadrobieniu zaległości jesienią 2020 i 2021 angażujący studentów-wolontariuszy
- **Grecja**
 - Nie wprowadzono programów wyrównujących ani tutoring

WYZWANIE 4:

Jak optymalnie zarządzać środkami naprawczymi po pandemii?

- **Polska**
- Wiosną i latem 2020 oraz w roku szkolnym 2020/21 nie było programów wyrównujących
- W roku 2020/21 MEiN wprowadził stypendia dla uczniów i dofinansowanie zakupu sprzętu
- Zainicjowano program dofinansowania zakupów podręczników i materiałów edukacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnościami

Podsumowanie

- W 2021 r. zakończył się pierwszy zaprezentowany etap projektu KEEP.
- Obecne prace koordynuje partner grecki, Uniwersytet Patras. Zadania przed zespołami:
 1. Każdy z partnerów analizuje zebrany w danym kraju materiał na temat sytuacji danej szkoły w pandemii i sposobów prowadzenia zdalnego nauczania – na podstawie anonimowych wypowiedzi nauczycieli.
 2. Przed nami wywiady pogłębione z nauczycielami, którzy podczas pandemii wypracowali metody kontaktu z uczniami, dzięki którym realizowali materiał danego przedmiotu oraz utrzymywali z nimi więź, dbali o zaangażowanie czy motywację.

Kontakt

Polska strona informacyjna projektu KEEP

<https://ibe.edu.pl/index.php/pl/opis-projektu-keep>

Kontakt z polskim zespołem badaczek:

keep.erasmus@ibe.edu.pl

dr Joanna Rabiega-Wiśniewska

j.rabiega-wisniewska@ibe.edu.pl

dr Katarzyna Kalinowska

dr Agnieszka Dwojak-Matras

a.dwojak-matras@ibe.edu.pl

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

Dziękuję za uwagę

Instytut Badań Edukacyjnych
ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa
tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl